

УДК 355.23;339.19

**УНІФІКАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ КОРДОНУ
ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА
(НА ОСНОВІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ)**

кандидат педагогічних наук, Балендр А. В.

Національна академія Державної прикордонної служби України,
Україна, Хмельницький

В статті розглядається проблема уніфікації підготовки фахівців з охорони кордону на основі світового досвіду з метою подальшого використання передових ідей для модернізації системи професійної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України. Висвітлено особливості організації уніфікованої підготовки правоохоронців в США, країнах ЄС, правоохоронних агенціях різних країн світу. Автором було проаналізовано використання цього досвіду з метою його впровадження в систему професійної підготовки персоналу прикордонного відомства України.

Ключові слова: уніфікована підготовка, персонал прикордонних відомств, країни Європейського Союзу.

кандидат педагогических наук, Балендр А. В. Унификация подготовки специалистов в сфере охраны границы как научно-педагогическая проблема (на основе мирового опыта) / Национальная академия Государственной пограничной службы Украины, Украина, Хмельницкий

В статье рассматривается проблема унификации подготовки специалистов по охране границы на основе мирового опыта с целью дальнейшего использования передовых идей для модернизации системы профессиональной подготовки персонала Государственной пограничной службы Украины. Освещены

особенности организации унифицированной подготовки правоохранителей в США, странах ЕС, правоохранительных агентствах разных стран мира. Автором был проанализирован полученный опыт с целью его внедрения в систему профессиональной подготовки персонала пограничного ведомства Украины.

Ключевые слова: унифицированная подготовка, персонал пограничных ведомств, страны Европейского Союза.

PhD in Pedagogics, A. Balendr Training unification of the border protection specialists as a scientific and pedagogical problem (based on world experience) / The National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Ukraine, Khmelnytskyi

The article deals with the problem of the border guards' training unification based on world experience with the aim of further using the advanced ideas for the modernization of the system of professional training of the personnel of the State Border Guard Service of Ukraine. The unified training of law enforcement officers in the USA, EU countries, law enforcement agencies of different countries of the world have been highlighted. Nowadays, training of the Ukrainian border guards in accordance with European and world standards requires the study of the experience of unified training of border guards on the basis of world experience. The diversity of ways of protecting the border and the types of border agencies in the world puts forward the issue of unifying the training of personnel involved in the protection of borders. After integration of the unified curriculum into the national system of professional training, the learning process is directed in such a way that the students receive the same knowledge, skills and attitudes that will be required to perform their professional duties at the border regardless of the country of study. The author has analyzed the use of this experience in order to implement it in

the system of professional training of the personnel of the Ukrainian Border Guard Agency.

Key words: unified training, personnel of border guard agencies, European Union countries.

Вступ. Сьогодні до фахівців багатьох галузей висуваються нові вимоги, світ рухається до загальної освіти, це стосується й фахівців з охорони кордону, і якщо раніше прикордонники займались лише охороною державного кордону своєї країни, то тепер їм окрім цього потрібно брати участь у спільних патрулюваннях з представниками прикордонних відомств інших країн, у спільних прикордонних операціях Агенції FRONTEX (Європейська агенція прикордонної і берегової охорони), спільній роботі польових офісів EUBAM (Місія ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні), програмах професійної мобільності, тощо. Тому нині спостерігається світова тенденція до уніфікації підготовки фахівців з охорони кордону як прагнення до однаковості, оперативної сумісності та єдиної системи та форми підготовки.

Мета статті – висвітлити особливості уніфікації підготовки фахівців з охорони кордону на основі світового досвіду з метою подальшого використання передових ідей для модернізації системи професійної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України (ДПСУ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інтернаціоналізації системи освіти України, її гармонізації з Європейським науковим та освітнім простором вивчали такі науковці як: Л. Барановська, В. Бобрицька, А. Заслужена. Практичні аспекти підготовки Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького досліджував І. Блощинський. Проте, наші розвідки

засвідчили, що наразі ґрунтового аналізу питання уніфікації підготовки фахівців з охорони кордону країн у світі не існує.

Виклад основного матеріалу. Уніфікація сучасного соціального розвитку, уніфікація сучасних наукових уявлень про навколишній матеріальний і нематеріальний світі (що є неминучим об'єктивним наслідком глобалізації) вимагають і уніфікованих освітніх процесів, сутність яких полягає у формуванні предметних уявлень про світ і професійних умінь і навичок на основі отриманих знань [1]. Академічний тлумачний словник термін "уніфікація" визначає як зведення чого-небудь до єдиної форми, системи, єдиних нормативів [2].

Вважається, що освітні програми повинні бути в значній мірі однаковими у всіх країнах світу, стандартними. Сьогодні, європейський вектор модернізації освітньої галузі спрямовує вітчизняні виші на реалізацію таких принципів ступеневої вищої освіти: міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у європейській освітній простір; перехід від кваліфікаційної до компетентнісної моделі підготовки фахівців; міждисциплінарність змісту навчальних планів і програм; широкий профіль спеціалізацій підготовки фахівців; гуманізація освіти проти надмірної технологізації; фундаменталізація інваріантної частини навчальних планів та гнучкість їх варіативної складової [3].

Розглядаючи питання уніфікації підготовки фахівців на особливу увагу заслуговує зарубіжний досвід інтеграції освіти, науки та бізнесу, що успішно реалізується в багатьох країнах (США, Великобританія, Канада, Австралія; Японія, Китай, Південна Корея; Німеччина, Франція, Бельгія, Нідерланди тощо) і довів свою ефективність, оскільки інтеграція є не тільки вдалою моделлю підготовки конкурентоспроможного фахівця, а й каналом впровадження

інновацій в сферу економіки, що сприяє розвитку регіонів й різноманітних галузей виробництва [4].

Науковець А. Хворостов підкреслює, що уніфікація освіти не може викликати і не викликає особливих труднощів при здійсненні природничо освітньої діяльності, однак соціальні навчальні дисципліни (політологія, соціологія, юриспруденція), які відчують вплив як суб'єктивних, так і національних чинників важко піддаються процесу уніфікації [1].

Говорячи про підготовку фахівців з охорони кордону, об'єктивною проблематикою є значна розбіжність в різних країнах щодо форм та способів охорони кордону, а також запровадження останнім часом змін в організації охорони кордону національними прикордонними службами [5]. Так, процеси уніфікації підготовки фахівців з охорони кордону у США розпочались у 2003 році, майже через рік після створення Департаменту Національної Безпеки (DHS). Функції прикордонної та митної служб почала виконувати Митно-Прикордонна Служба США (CBP), яка розробила і впровадила всеохоплюючу уніфіковану програму підготовки, з метою формування у персоналу всіх необхідних навичок. Уніфікована підготовка проводиться поетапно на базі Федеральному навчального центру правоохоронних органів (FLETC) у Глінко, штат Джорджія [6].

Зважаючи на різноманітність способів охорони кордону і видів прикордонних відомств у світі, нещодавно почали вживались заходи щодо уніфікації (гармонізації) підготовки й персоналу, задіяного в охороні кордонів. Найбільший сегмент підготовки фахівців з охорони кордонів країн ЄС охоплює Європейська агенція прикордонної та берегової охорони (FRONTEX). Ця агенція з 2005 року займається питаннями уніфікації підготовки персоналу відомств з функціями охорони кордону всіх країн ЄС.

Нині, прикордонна безпека Євросоюзу у великій мірі залежить від надійності, професіоналізму персоналу прикордонних служб і його здатності до взаємодії. Цю мету можливо реалізувати забезпечивши високоякісну підготовку співробітників, сформувавши у них професійне ставлення і потребу до постійного вдосконалення своїх знань і навичок [7].

Сучасні вимоги Європейського законодавства до професійної компетентності фахівців з охорони кордонів ЄС є дуже високими [7]. Саме тому, метою уніфікованої підготовки прикордонників є забезпечення національних прикордонних служб кваліфікованими співробітниками, які мають необхідний рівень знань, навичок і компетенцій для виконання завдань з охорони кордону і, крім того, сформували необхідне ставлення й цінності цієї сфери діяльності.

Основою уніфікованої підготовки прикордонників у Євросоюзі є Уніфікована програма підготовки (УПП) фахівців з охорони кордону країн ЄС базового рівня [8], яка забезпечує надійне підґрунтя для ефективної взаємодії між прикордонниками різних країн ЄС, її було повністю узгоджено з Галузевою рамкою кваліфікацій (ГРК) у сфері охорони кордонів, і тому така підготовка прикордонників формує необхідний рівень знань, навичок і компетенцій, що відповідає четвертому рівню за Європейською рамкою кваліфікацій для навчання впродовж життя (ЄРК) [13].

Після проходження базової уніфікованої підготовки прикордонники здатні самостійно виконувати свої основні функції, розвиватися на основі власного досвіду, постійно удосконалювати свої професійні навички, стаючи більш кваліфікованими спеціалістами для виконання певних функцій з охорони кордону [7].

Українське прикордонне відомство, зважаючи на обраний керівництвом держави європейський вектор розвитку, усвідомило

важливість впровадження УПП і в закладах освіти ДПСУ з метою досягнення максимальної гармонізації з відповідними стандартами країн ЄС, а особливо посилення практичної підготовки персоналу [9]. Така потреба зумовлена неузгодженістю поглядів і підходів на забезпечення охорони кордонів між персоналом ДПСУ та представниками прикордонних відомств країн ЄС на базовому рівні.

Висновки. Різноманітність способів охорони кордону і видів прикордонних відомств у світі висуває на перший план питання уніфікації підготовки персоналу, задіяного в охороні кордонів. Питаннями уніфікації підготовки правоохоронців опікуються в США, країнах ЄС, а також в правоохоронній агенції FRONTEX. В країнах ЄС така гармонізована підготовка прикордонників полегшує досягнення цієї мети, забезпечуючи впровадження спільних європейських стандартів професійної підготовки фахівців з охорони кордонів. Основною уніфікованою програмою підготовки прикордонників у країнах ЄС є УПП базового рівня. Після впровадження УПП у національні програми підготовки процес навчання спрямовується таким чином, щоб ті хто навчаються одержували однакові знання, необхідні навички й формували відповідне ставлення, які будуть потрібні для виконання професійних обов'язків щодо охорони кордонів, незалежно від країни навчання. Перспективами подальших наукових розвідок вважаємо проведення порівняльного аналізу освітніх програм закладів освіти ДПСУ та УПП прикордонників країн ЄС, з метою подальшого впровадження набутого досвіду в систему підготовки персоналу ДПСУ.

Література:

1. *Хворостов А. Унификация юридического образования // Право и образование. - 2010. - N 9. - С. 14-18.*

2. *Академічний тлумачний словник [Електронний ресурс]: Словник української мови: в 11 томах. – Том 10, 1979. – с. 451. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/unifikacija>*
3. *Соляник А. Уніфікація фундаментальної складової вищої інформаційної освіти в Україні [Електронний ресурс] : information, communication, society (ICS-2017) 18-20 May 2017 – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/38401/1/118_245-246.pdf*
4. *Ільєнко О. Сучасні світові тенденції професійної підготовки майбутнього конкурентноспроможного фахівця //Педагогіка та психологія. – 2014. – №. 46. – С. 65-71.*
5. *Махнюк А. Окремі аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення інтегрованого управління кордонами в сучасних умовах [Електронний ресурс] : науково-теоретичний та науково-практичний журнал Міністерства оборони України Т.1, 2011. – Режим доступу: <http://nio.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/2011-2.pdf>*
6. *Meyers D. One face at the border: behind the slogan, Migration Policy Institute, 2005, 48 p.*
7. *Common Core Curriculum for Border Guard Basic training in the European Union (CCC 2017). Warsaw, Poland: Rondo ONZ 1, 2017.*
8. *Balendr A. Designing professionally oriented training courses for border guards in accordance with the sectoral qualifications framework based on the virtual aula platform. Information Technologies and Learning Tools, no. 63 (1) - 2018. - p. 68-80. – Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1807/1293>*
9. *Bloshchynskiy I. Enhancement of cadets' practical training at the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi. Science and Education. 2017. Vol. 4. pp. 5–10.*

References:

1. Khvorostov A. *Unyfikatsiia yuridicheskoho obrazovaniia* // *Pravo y obrazovanye*. - 2010. - N 9. - S. 14-18.
2. *Akademichniy tlumachnyi slovnyk [Elektronnyy resurs]: Slovnyk ukrayinskoyi movy: v 11 tomakh. – Tom 10, 1979. – s. 451. – Rezhym dostupu : <http://sum.in.ua/s/unifikacija>*
3. Solyanyk A. *Unifikatsiya fundamental'noyi skladovoyi vyshchoyi informatsiyanoi osvity v Ukraini [Elektronnyy resurs]: information, communication, society (ICS-2017) 18-20 May 2017 – Rezhym dostupu: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/38401/1/118_245-246.pdf*
4. Iliencko O. *Suchasni svitovi tendentsiyi profesiynoyi pidhotovky maybutn'oho konkurentnospromozhnoho fakhivtsya //Pedahohika ta psykholohiya. – 2014. – №. 46. – S. 65-71.*
5. Makhnyuk A. *Okremi aspekty informatsiyno-analitychnoho zabezpechennya intehrovanoho upravlinnya kordonamy v suchasnykh umovakh [Elektronnyy resurs]: naukovy-teoretychnyy ta naukovy-praktychnyy zhurnal Ministerstva oborony Ukrainy T.1, 2011. – Rezhym dostupu: <http://nio.nuou.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/2011-2.pdf>.*
6. Meyers D. *One face at the border: behind the slogan, Migration Policy Institute, 2005, 48 p.*
7. *Common Core Curriculum for Border Guard Basic training in the European Union (CCC 2017). Warsaw, Poland: Rondo ONZ 1, 2017.*
8. Balendr, A. *Designing professionally oriented training courses for border guards in accordance with the sectoral qualifications framework based on the virtual aula platform. Information Technologies and Learning Tools, no. 63 (1) - 2018. - p. 68-80. – Rezhym dostupu: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1807/1293>*
9. *Bloshchynskiy I. Enhancement of cadets' practical training at the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named*

after Bohdan Khmelnytskyi. Science and Education. 2017. Vol. 4. pp. 5–10.